

Asia: VN/20266/2025

Opetus- ja kulttuuriministeriön asetus opiskelijaksi ottamisen perusteista ammatillisessa perustutkintokoulutuksessa annetun opetus- ja kulttuuriministeriön asetuksen muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Tausta ja esityksen sisältö

Opetus- ja kulttuuriministeriö esittää muutoksia asetukseen, joka koskee opiskelijaksi ottamisen perusteita ammatillisessa perustutkintokoulutuksessa. Esityksen mukaan poistettaisiin koulutuksen järjestäjän harkintaan perustuva valinta yksilöllistetyn matematiikan ja äidinkielen arvosanan perusteella sekä oppimisvaikeudet henkilöön liittyvinä syinä valintaperusteista.

SAK:n kanta

Asetuksen muutosesityksessä kuvattu tavoite luopua koulutuksen järjestäjän harkintaan perustuvasta valinnasta yksilöllistetyn matematiikan ja äidinkielen arvosanan perusteella on kannatettava. Uusi käytäntö, jossa rajatun oppimäärän mukainen arvosana yhteishaussa on enintään 5, lisää hakijoiden oikeudenmukaista ja yhdenvertaista kohtelua yhteishaussa. Asetusmuutoksen myötä ammatilliseen koulutukseen hakeutuvien arvosanat kuvaavat paremmin hakijoiden tosiasiallista osaamista suhteessa perusopetuksen oppimäärän tavoitteisiin.

SAK ei kannata harkintaan perustuvan valinnan käyttöalan kaventamista ammatillisessa perustutkintokoulutuksessa. Oppimisvaikeuksien poistaminen harkintaan perustuvan valinnan perusteena voi tuoda haasteita opiskelupaikan saamiseen niille opiskelijoille, joilla on rajatun oppimäärän mukaiset arvosanat. Heidän perusopetuksen päättötodistuksen keskiarvonsa laskee, mikä voi vaikeuttaa pääsyä itselle mieluaisille aloille yhteishaun kautta.

Harkintaan perustuva valinta on tarjonnut mahdollisuuden ammatilliseen perustutkintoon opiskelijoille, joilla on akateemisia haasteita mutta vahvat käytännön taidot. Kun oppimäärää rajataan, opiskelija saa päättötodistukseen arvosanan 5, mikä laskee keskiarvoa. Opiskelija voi kuitenkin olla hyvä kädentaidoiltaan ja menestyä hyvin ammatillisissa aineissa. Nykyisin yksilöllistetyn äidinkielen ja matematiikan oppimäärän opiskelijat ovat voineet päästä opiskelemaan harkinnan perusteella.

Harkintaan perustuva valinta on mahdollistanut opiskelijan pääsyn alalle, jossa oppimisvaikeudet eivät estä tutkinnon suorittamista tai työelämässä toimimista. Rajattu oppimäärä on voinut joillain aloilla vaikeuttaa ammattitaitovaatimusten saavuttamista. Harkintaan perustuvan valinnan etuna on myös ollut se, että opiskelijan vahvat tuen tarpeet tulevat esille hakuvaiheessa. Mikäli opiskelija valitaan kyseiseen oppilaitokseen, tukitoimet on voitu aloittaa viivytyksettä.

Resurssit ja koulutuksellinen tasa-arvo

SAK korostaa, että koulutuksen järjestäjillä tulee olla riittävät resurssit tarjota monipuolisesti tutkintoon johtavia koulutusvaihtoehtoja, huomioiden hakijoiden oppimisvaikeudet sekä terveydentila- ja toimintakykyvaatimukset. Ammatillisiin erityisoppilaitoksiin tulee olla riittävästi opiskelupaikkoja.

Tiedonsiirto ja tuen jatkumo

On tärkeää vahvistaa tiedonsiirtoa ja nivelvaiheen yhteistyötä perusasteelta toiselle asteelle, jotta opiskelija saa tarvitsemansa tuen. Perusopetuksen oppilaanohjauksen merkitys korostuu. Ennaltaehkäisevää ja matalan kynnyksen tukea sekä erityistä tukea tulee olla tarjolla oikea-aikaisesti.

Lakimuutos oppimisen tuesta astuu voimaan 1.8.2026, jolloin opiskelijalla on oikeus erityiseen tukeen myös työpaikalla järjestettävässä koulutuksessa. Tämä lisää oppimisvaikeuksia omaavien opiskelijoiden tukimahdollisuuksia.

Yhteenveto

SAK pitää muutoksia pääosin kannatettavina, mutta korostaa koulutuksellisen tasa-arvon toteutumisen tärkeyttä. On välttämätöntä, että myös rajattua oppimäärää tarvitsevat opiskelijat

voivat jatkaa opintojaan toisella asteella. Muutoin vaarana on, että oppimisen tuki ei enää tue, vaan kaventaa nuorten tulevaisuuden mahdollisuuksia.

Jaakkola Heini
Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry